

Vymezení poruchy chování, klasifikace



Obsah lekce

Definice poruch chování, vývoj poruchy chování, problém vs. porucha, klasifikace poruch chování, charakteristika podle Bowera



Definice poruchy chování

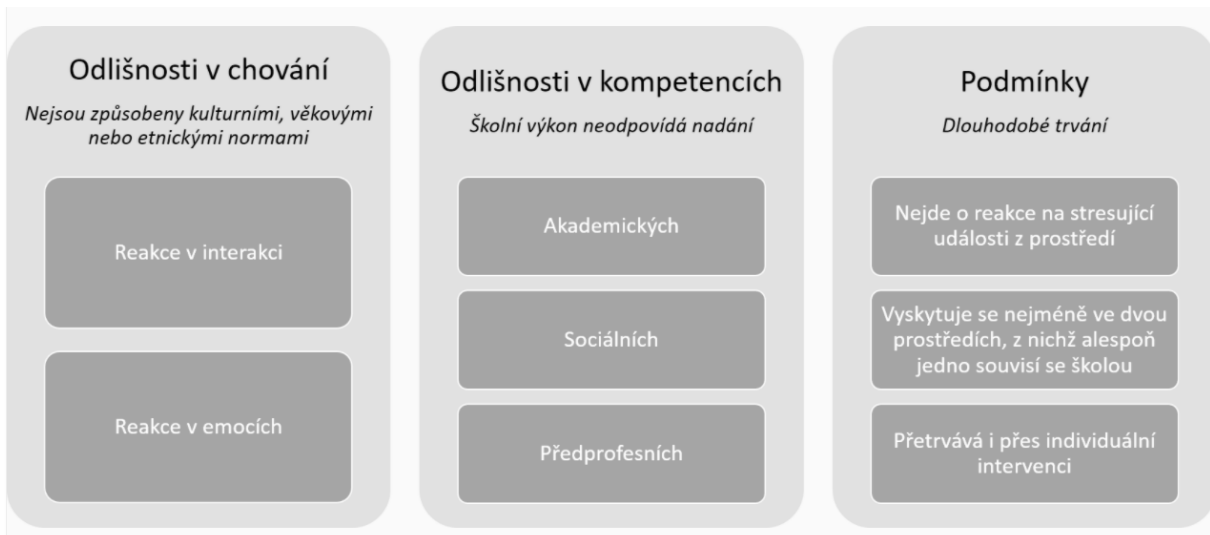
Pojem porucha emocí nebo chování (PE, PCH) je výrazem pro postižení, kdy se chování a emocionální reakce žáka liší od:

- Odpovídajících věkových, kulturních nebo etnických norem
- Mají nepříznivý vliv na školní výkon včetně jeho akademických, sociálních, předprofesních a osobnostních dovedností

Současně je toto postižení:

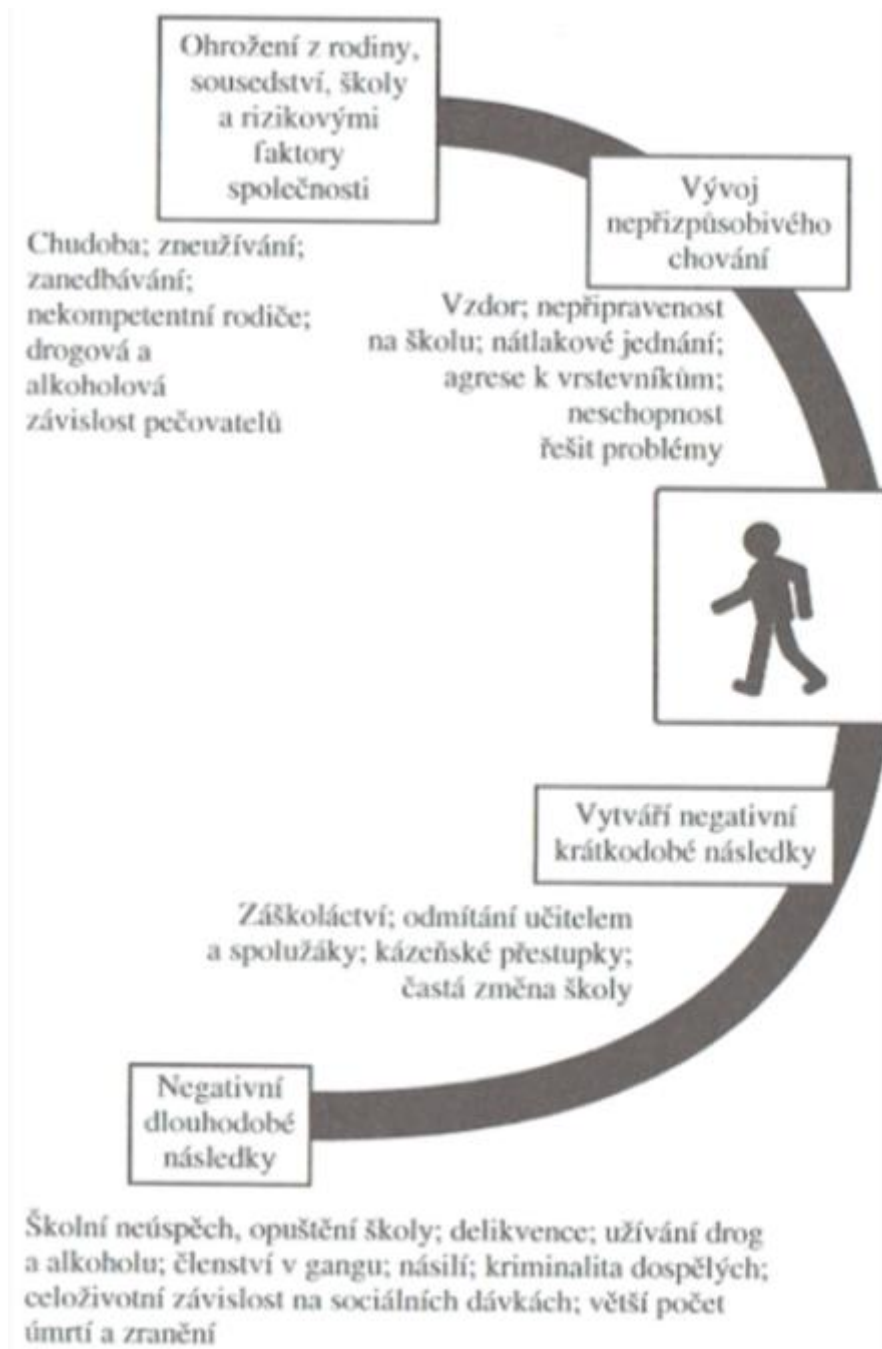
1. Něco víc než přechodná, předvídatelná reakce na stresující události z jeho prostředí
2. Vyskytuje se současně nejméně ve dvou různých prostředích, z nichž alespoň jedno souvisí se školou
3. Přetrvává i přes individuální intervenci v rámci vzdělávacího programu
4. Může koexistovat i s jiným postižením

Porucha chování a emocí



Vývoj poruchy chování

- Porucha chování nebo emocí se nejčastěji vyvíjí **přes působení rizikových faktorů** --> porucha nevznikne „přes noc“/“z ničeho nic“.
- Ve většině případů se PCH vyvíjí **od menších problémů** v chování až k problémům s nevyšším stupněm intenzity

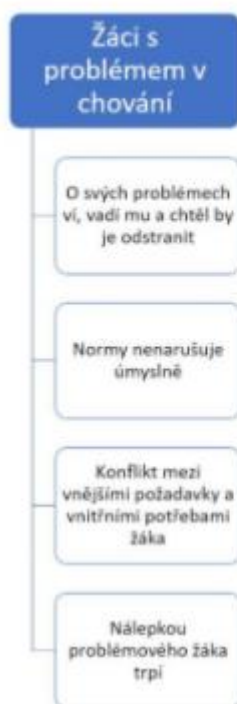


5 stupňů poruch chování podle Bowera

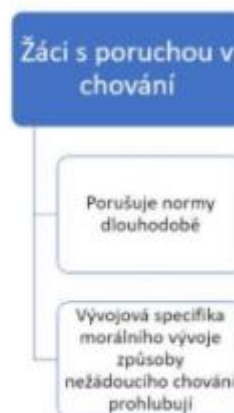
1. Chování jedince reaguje na problémy denního života, vývoje a získávání životních zkušeností
2. Chování, jímž jedinec reaguje na krizové životní situace
3. Chování, kterým se jedinec vymyká očekávání. Problematicky se přizpůsobuje změnám podmínek
4. Zafixované a nevhodné opakované chování, které se dá při dobré školní docházce upravit a jedinci se ještě dá pomoci navázat pozitivní sociální vztah
5. Zafixované a opakované nevhodné chování s tak výraznými symptomy, které vyžadují segregaci a intenzivní intervenci a rehabilitaci

Problém vs. Porucha

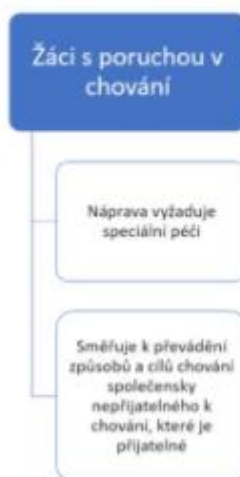
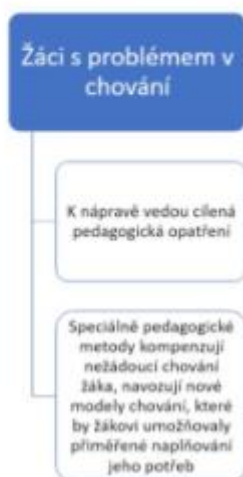
1. Záměr v nežádoucím chování jedince



2. Časová dimenze nežádoucího způsobu chování



3. Náprava, kompenzace, reedukace



Charakteristiky dle Bowera

1. Neschopnost učit se – pokud ji nemůžeme vysvětlit intelektovými, smyslovými nebo zdravotními problémy
2. Neschopnost navazovat uspokojivé sociální vztahy s vrstevníky a s učiteli
3. Nepřiměřené chování a emotivní reakce v běžných podmínkách
4. Celkový výrazný pocit neštěstí nebo deprese
5. Tendence vyvolávat somatické symptomy jako je bolest, strach a to ve spojení se školními problémy

Klasifikace poruch chování

1. Medicinské hledisko (MKN-10: F90-F98 Poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství a v dospívání)

F90 Hyperkinetické poruchy

- F91 Poruchy chování
- F92 Smíšené poruchy chování a emocí
- F93 Emoční poruchy s nástupem specifickým pro dětství
- F95 Poruchy sociálních funkcí s nástupem v dětství a dospívání
- F95 Tiky
- F98 Jiné poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství a dospívání

<https://old.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

2. Dimenzionální klasifikace (využití v psychologii a ve speciální pedagogice v anglosaských zemích; pracuje s dimenzí projevu chování)

- **Poruchy chování** - Chování charakteristické verbální nebo fyzickou agresí, ničením věcí, negativismem, nezodpovědností, vzdorovitým chováním a odmítáním autority
- **Osobnostní problémy, psychické problémy** - Úzkostné chování, uzavřenost, jsou charakteristické přehnanou úzkostí, sociální uzavřeností, izolací, stydlivostí, sensibilitou
- **Nevyzrálost** - Chování je charakteristické roztržitostí, problémy s pozorností, pasivitou, denním sněním, leností, pomalostí
- **Socializovaná agrese** - Typické chování zahrnující skupinovou agresi, loupeže, záškoláctví a identifikaci s delikventní skupinou

3. Sociální klasifikace poruch chování – klasifikace se orientuje na charakter konfliktu se sociálním prostředím, ve kterém jedinec žije

- **Porucha chování se sociálním základem (disociální chování)** - Chování zvládnutelné přiměřenými pedagogickými postupy za pomoci odborníků formou poradenské/ambulantní terapeutické péče
- **Asociální porucha chování** - Chování neodpovídá mravním normám, nedosahuje však úrovně ničení společenských hodnot
- **Porucha chování antisociálního rázu, delikvence** - Porušování právních norem společnosti. Je trestně stíhatelné

4. Školská klasifikace – kritériem je charakter chování, kterým se porucha projevuje

- **Poruchy chování vyplývající z konfliktu** - Záškoláctví, lhaní, krádeže
- **Poruchy chování spojené s násilím** - Agrese, šikana, loupeže
- **Poruchy chování související se závislostí** - Toxikomanie, závislost na automatech



Literatura

VOJTOVÁ, Věra. Kapitoly z etopedie. 2., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 136 s. ISBN 9788021045736.

VOJTOVÁ, Věra. Úvod do etopedie : texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2008. 127 s. ISBN 9788073151669.